

SLAVNOSTNÍ VÁNOČNÍ KONCERT GYMNÁZIA J. SEIFERTA

K českým Vánocům už po mnoho staletí neodmyslitelně patří stylizovaná betlémská scénérie, pastýřské hry, prozpěvování u jesliček, koledování a mnoho dalších zvyků, bez nichž bychom naše Vánoce nejspíše vnímali jako neúplné. K ještě důležitějšímu motivu však patří společné zpívání vánočních písní, a to nejen u středovečerního stromečku. Po celou dobu Adventu se lidé všude po Čechách scházejí k ranním rorátům i k večerním zkouškám sborů, orchestrů a domácích kapel, aby pak mohli vánoční čas důstojně a radostně slavit. Vánoce jsou tedy především svátky společenství. Proto jsme se rozhodli letos, kromě důrazu na hudební složku, posílit i fenomén spojení našeho gymnázia se školami dalšími.

Zajímavým momentem k přemýšlení může být i fakt, že Jakub Jan Ryba, jehož *Česká mše vánoční* dnes zazní, byl především kantor. A s velkou pravděpodobností toto dílo komponoval právě pro své studenty a jejich rodiče i příbuzné, kteří se na Vánoce nejspíše setkávali podobně, jako my zde dnes. Přejeme Vám naplněný večer, požehnané svátky a hodně radosti.

Mgr. Igor Angelov, dirigent a sbormistr

PROGRAM:

Michael Praetorius (1571 – 1621): Quem pastores laudavere
Václav Karel Holan – Rovenský (1644 – 1718): K Ježíškovi, miláčkovi
Středověká vánoční píseň: Již Slunce z hvězdy vyšlo
Jakub Jan Ryba: Česká mše vánoční

ÚČINKUJÍ:

Sólisté:	Sbor Arcibiskupského gymnázia
Michaela Bochňáková – soprán	Sbor gymnázia J. Seiferta
Jana Karfusová – alt	Sbor gymnázia Botičská
Jiří Vosláš – tenor	Sbor gymnázia J. Palacha
Petr Poldauf – bas	Sbor gymnázia Arabská
	Sbor gymnázia Ch. Dopplera

Orchestr Arcibiskupského gymnázia

sbormistři: Petr Klíma, Radek Seidl, Jakub Klimeš, Tomáš Klíma, Markéta Džuneva
lektoři orchestru: Lukáš Kuta, Martin Jůzl, Marek Krásný, Přemysl Kšica
dirigent a umělecký vedoucí: Igor Angelov

---000---

J. J. Ryba náležel k nejvzdělanějším kantorům své doby. Ovládal několik jazyků a zabýval se klasickým antickým básnictvím a filosofií. Svě pedagogické poznatky zaznamenával v pozoruhodných denících; učitelství život tak svérázné osobnosti byl velmi trudný. Měl četné spory nejen s rodiči svých žáků, ale i s církevní a světskou vrchností. Tyto nepřijemnosti měly značný vliv i na to, že svůj život Ryba tak náhle dobrovolně ukončil.

Vánoční mši „Hej mistře“ psal v roce 1796, v době, kdy byly alespoň na čas zažehnány jeho nepřijemnosti s nadřízenými úřady. Slavná Česká mše vánoční vyjadřuje jeho tehdejší optimistickou náladu. Její svěží a radostná hudba hovoří tak srozumitelně, jako půvabný český text. Vystupují zde na domácí půdě čeští pastýři Ferda, Janek, Jozka, Tomeš a jiní, mající svého „mistra“ - dohlázele nad ovčínem. Betlém nám připomíná českou vesnici. Není zde nic obřadného, celá skladba je prostá a líbezná. Dá se považovat za jakousi jesličkovou hru, aplikovanou na mešní strukturu. Zůstalo v ní sice původní označení obligátních mešních částí, české texty těchto částí jsou však samostatné a na liturgickém obsahu nezávislé. Jedině Sanctus má text blízký latinské modlitbě, pronášené v této části mše. Jednotlivé části jsou formově uzavřené celky, v nichž se promítá jadrnou řečí podaná scéna příchodu Spasitele na svět. Oba póly vánoční nálady – jásavá radost i poklidná meditace – jsou tu vyjádřeny bohatými kontrastními hudebními prostředky. Pečlivá instrumentace sleduje a zdůrazňuje odstíny textu. Neméně zajímavé je, že Ryba zde vůbec neuzivá mollové tóniny, snad aby neporušil základní ladění skladby, vyjadřující spontánní radost všeho lidu nad zrozením Jezulátka.

Tato první česká vánoční mše měla ve své době velký ohlas a její popularita stále rostla. Byla mnohokrát opisována a různě upravována, hrála se doslova po celých Čechách. Její citová ryzost a nehledané sepětí s domácí lidovou uměleckou tradicí jí zajistily nesmrtelnost díla vpravdě národního, ke kterému se ještě dlouho budou vracet generace hudebníků a posluchačů prostých i nejnáročnějších.

Dr. Eva Mikanová (z prvního vydání souborné partitury, 1973)

JAKUB JAN RYBA - ČESKÁ MŠE VÁNOČNÍ

části:

Kyrie	Credo	Benedictus
Gloria	Offertorium	Agnus Dei
Graduale	Sanctus	Závěr

KYRIE

Tenor:

Hej, mistře,
vstaň bystře,
vzhlédni na jasnost,
nebes na švarnost,
krásu uhlídáš,
v tento noční čas.
Hvězdy jsou dnes krásnější,
obloha je jasnější,
měsíc krásně plápolá,
světly je sad obora,
denice již vychází,
z hájů volá zvěř,
cvrlikáním přelibým ptáčků zvučí keř,
rozléhá se les.
Slyším za horou tam zvuk,
moldánkový jemný hluk.
Ejhle! Slyšíš,
mistře, slyšíš,
dudlování, libé hraní,
jak to zvučí, krásně hučí:
honem vstaň, mistře,
prohlédni bystře!

Bas:

Nu, nu proč mi nedáš v spaní pokoje?
Proč mne nyní lekáš? Řekni, copak je?
Celý den jsem v práci byl, v potu tváře lopčil,

a tu když mám odpočinout ty mně nedáš
spáti;
řekni, řekni, copak přece má to znamenati?

Tenor a Bas:

Co jest to, co jest za libé hraní?
Nebeský toť jest zpěv a plesání.

Tenor:

Toto já slyším dnes celou noc.

Bas:

To musí znamenat velmi moc.

Tenor:

Proto jsem tě probudil,
abys slyšel hraní.

Bas:

Jsem rád, žes mne probudil k tomu podívání.

Tenor a Bas:

Bez všeho honem prodlení
běžme tam, kde to libě zní.
Této noci přepodivné
všecko všudy jest jak ve dne.
Jak vše padá libě v uši,
jak vše proniká mou duši!
Zas to hučí, mile zvučí,
pojďme se tam podívat,
nechtějme dél prodlévat.

GLORIA
Soprán a alt:

Sláva budiž Bohu velikému,
pokoj lidu všemu pokornému,
neb se narodil Spasitel,
všeho světa Vykupitel.
Vstaňte rychle, pastýřové srdce věrného,
zanechte stád, pastuškové, srdce dobrého,
pojdte k Betlému, městu svatému,
uvidíte tam světlo nebeské,
Syna Božího, v podobě lidské.
To vám zde zvěstujem,
nad tím se radujem.
Vstaňte rychle běžte k Betlému,
k Ježíškovi dnes narozenému!

Bas:

Co je to?
Kde je to?
Co to slyším za hlas,
jenž to volá na nás?
A hle! Všecko všude jasno, vše se krásně
třpytí,
neobyčejným způsobem obloha se svítí.
To musí něco znamenat,
musím hned stádo domů hnát.
Vzbudím svou chasu,
aby tu krásu pozorovala
a pak se mnou šla
k Betlému jak jsem slyšel,
z oblohy když hlas vyšel.

Alt a Tenor:

To jest jasnost skvostná,
to jest noc milostná.
Hvězdičky krásně plápolají,
krásní tónové se všech stran se rozléhají.
Ó vy krásná nebesa, proč se dnes šlechtíte?

Proč se dnes tak překrásně nad námi
třpytíte?

Betlém stojí jak v ohni, co to má znamenat?
Jenom, bratře, tam vzhlédni, pojd' se tam
podívat!

Bas:

Bratři moji!

Soprán a Tenor:

Copak chceš?

Bas:

Vám zvěstuji,

Soprán a Tenor:

Jen pověz!

Bas:

že jsem slyšel z nebe hlas,
a to v tento noční čas,
že se narodil světa Mesiáš.

Soprán+ Tenor+ Bas:

Aleluja, aleluja,
chvalme Boha mocného!
Aleluja, aleluja,
ctěme Boha mocného,
ctěme Boha dobrého,
ctěme Boha dobrého!
Pojďme tam,
pojdme tam Dítě vítati,
písněmi, hubami vychvalovati,
Bohu prostým srdcem díky vzdávati,
slavně, hlučně zpívat, Dítě vítati.
Pojďme tam, pojdme tam Dítě vítati,
jemu díky vzdávati.
Aleluja, aleluja, chvalme Boha dobrého!
Aleluja, aleluja, chvalme Boha mocného,
Boha mocného, Boha dobrého!
Ctěme boha mocného!

GRADUALETenor:

Vzhůru bratři, jenom čerstvě vstávejte!
K Betlému se se mnou honem vydejte!
Pospíchám teď zvěstovat velikou radost,
nelenujte jen vstávat, spatříte jasnost,
která Betlém osvěcuje, celé nebe okrášluje,
vstaňte s rychlostí, pojdte k Betlému,
k Neviňátkovi dnes zrozenému.

Soprán a Alt:

Kdopak se narodil? Pověz nám!

Tenor:

Mesiáš dnes přišel k nám. /2x/

Soprán a Alt:

Kdepak je?

Tenor:

V Betlémě.

Soprán a Alt:

Kdopak je?

Tenor:

Pán země.

(Nyní zpívají Tenor, Soprán a Alt společně)Tenor:

Vstaňte, pojdte se mnou tam, kde se zjevil
nám
světa všeho Mesiáš, Vykupitel náš.

Soprán a Alt:

Vstaňme, běžme tam, kde se zjevil nám
světa Mesiáš, Vykupitel náš.

Bas:

Jste všichni připraveni?

Soprán +Alt +Tenor:

Jsme, jsme!

Bas:

Na cestu přistrojeni?

Soprán + Alt + Tenor + Bas:

Jděme! Jděme stáda spraviti,
potom půjdem k Betlému,
s přivítáním poběhnem
k Ježíškovi milému.

Bas:

Jeden svolá všechnu chasu a jí vyřídí,
aby vzala housle, basu, to jí nařídí.
Ty pak, Ferdo, běž hned za háj,
vzbudiž celý Záleský kraj,
a ty, Jožko, jdi za horu,
Janku svolěj lidi v boru.
Pozvi všecy dobré hudce,
zpěváky a hodné trubce,
a tak půjdem k Betlému s hlučnou muzikou,
k místu právě šťastnému s chutí velikou,
s chutí velikou.

Soprán + Alt + Tenor + Bas:

Budem Boha ctít srdcem pobožným,
jeho velebit duchem pokorným.
Všecko všudy svoláme,
na cestu se vydáme /2x/
K Betlému teď půjdeme,
Boha slavit budeme /3x/
slavit budeme.

CREDOSoprán + Alt + Tenor + Bas:

Pospíchejme k Betlému,
místu svatému,
k Dítěti nebeskému
Pánu věčnému!
Budem se mu klaněti,
zpěvy slvaně chváliti
nejradostněj vítati Pána věčného,
Syna Božího.

Bas:

Již se jen připravte,
hudby si upravte!
Budem Boha prostě chválit, ale upřímně,
budem Dítě božské slavit zpěvy úplně.
Jenom všichni za mnou pojděte,
píšťaly a trouby strojte!

Soprán + alt + tenor + bas:

Copak s sebou máme do Betléma vzít?
Copak přece všechno máme s sebou mít?
Copak máme s sebou vzít
aneb načpak máme hrát?
Jenom nám řekni!

Tenor + bas:

Janku, Jožko, Kubo, Ferdo, ostatní všichni.

Bas:

V pravé pobožnosti,
svaté nábožnosti vyhrávati budeme.
Bohu poděkujeme,
za nám dané spasení
skrz Ježíše zrození.

Pojďte, pojděte k Betlému,
k místu přeblaženému,
chválozpěvy začneme,
jak jen Betlém uzříme.

Soprán + alt + tenor:

Kdopak dary ponese?

Bas:

Ty nám Tomek poveze.

Soprán + alt + tenor:

Kdopak dary ponese?

Bas:

Ty nám Tomek poveze.

Soprán + alt:

Tak již raděj půjdeme,
Pána chválit budeme,

Soprán + alt + tenor + bas:

budem vroucně zpívati,

Mesiáše, (2x)

k nám vítati,

budeme vroucně zpívati,

Mesiáše, Mesiáše

k nám vítati.

Tak již pojděme v rychlosti,

dojdeme velké milosti:

Mesiáše spatříme,

božské dítě uzříme,

budem líbat Ježíška dobrého,

laskavého, milostného.

„Aleluja“ Bohu pějme,

nebes Otci chválu vzdejme,

radujme se srdečně

u jesliček společně!

Sláva buď tobě,

Bože věčný, Bože velký, nekonečný,

ve své moci jsi jediný.

Budiž na věky od nás všech chválen,

vděčně oslaven, nejvyšš veleben,

to až na věky, amen (2x),

amen, amen, amen.

OFFERTORIUMBas:

V pokoře poklekněme,
Dítě Boží uctěme!
Dary mu obětuje
a je srdcem celujme!

Soprán + alt:

To je Dítě vznešené,
slávou nebes oděné.
Jak vztahuje k nám ručičky,
jak milostné jsou očičky.

Tenor a bas:

Jak nás rádo všecky vidí,
jak milostně na nás hledí.

Soprán + Alt + Tenor + Bas:

Ó, Děťátko milostivé,
budiž nám vždy dobrotivé (2x).
Ó, Děťátko milostivé,
budiž nám vždy dobrotivé! (2x).

Tobě se zde klaníme,
oběť svou zde činíme,
obejmi nás láskou svou,
potěš tváří milostnou,
obdař všecky milostí,
zblaž nás věčnou radostí,
uděl nám požehnání,
pokojné obcování!

Tenor:

Nuže, bratři, zahrajeme,
potom zase zazpíváme,
ke cti toho Děťátka,
útlého neviňátka.
Naštymujte huby jasné,
ať nám to jde všecko krásně,
jenom řádně do toho,
hrajme, co je slušného!

Soprán + Alt + Tenor + Bas:

S radostí a plesáním, bratři,
pějme chvály zde!
Všeobecným hlásáním
ať náš hlahol k nebi jde!

Trouby, zněte hlučně dnes,
vděčný zpěv se k Bohu nes,
neb jest den dnes spasení,
lidu vysvobození.

Ježíš Vykupitel náš
vytrh' služebnosti nás,
za čež jemu děkujeme,
v plesání dnes hudujme!

Bože, budiž veleben,
na věky věkův, amen,
až na věky, amen. (2x)

SANCTUS

Soprán + alt:

Nebe hlásej: "Svatý,"

obloha zněj: "Svatý,"

"Svatý, svatý" země pěj,

chválu Bohu v síle dej!

Nejvyšším onť Pánem jest,

nejvyššímu budiž čest!

Chvála věčná budiž Tobě,

Bože věčný, v každé době!

(modře označený text zpívá i tenor a bas,

ovšem o takt napřed)

Soprán + Alt + Tenor + Bas:

Nebe, země, hlásejte,

chvály, slávy zpívejte!

Všichni andělé nebeští,

všichni tvorové pozemští,

prozpěvujte neskončeně čest,

Bohu, který všemu tvůrcem jest,

prozpěvujte neskončeně čest,

Bohu, který všemu tvůrcem jest! (2x)

BENEDICTUS

Soprán + alt:

Pane země i nebe (2x),

Tenor + bas:

my zde chválíme Tebe.

Soprán + alt:

Klaníme se

Soprán + Alt + Tenor + Bas:

Synu Tvému,

Soprán + alt:

oznamujem

Soprán + Alt + Tenor + Bas:

světu všemu, že již přišlo spasení

skrz Kristovo zrození

již přišlo spasení

skrz Kristovo narození

Bas:

Co se zdávna zvěstovalo,

to se nyní vykonalo,

neb leží v jesličkách

již zrozen Pán Ježíš.

Soprán + Alt + Tenor + Bas:

Tu se jemu obětujem,

pravou lásku přislilbujem,

tobě chceme sloužit vždy,

tím pak dojdem věčné mzdy.

Soprán:

Rozpal hojně

Soprán + Alt + Tenor + Bas:

srdce

Soprán:

láskou víc a

Soprán + Alt + Tenor + Bas:

více!

Soprán + Alt + Tenor + Bas:

Nedej padnout v nepravosti,

přikloň všecky k pravé ctnosti.

A tak štěstí dojdeme,

nebe jistě najdeme.

Ó Dítě, dopřej milosti,

ať s Tebou vejdem v radosti

blažené věčnosti.

AGNUS

Soprán + Alt + Tenor + Bas:

Nyní se do Tvé ochrany poroučíme,
s Tebou se Dítě, nebeské, zde loučíme.
Zítra zas přijdem, chválit Tě budem,
chválit Tě budem.

Soprán + alt:

Srdečnou vděčností

Tenor + bas:

za dané milosti

Soprán + Alt + Tenor + Bas:

budem slavně zpívat, zde Tě vychvalovat.

Tebe nyní žádáme,

o pokoj Tě prosíme.

Uděl nám všem pokoj svatý (2x),

Soprán + alt:

po němž všichni dychtíme

Soprán + Alt + Tenor + Bas:

po němž všichni dychtíme.

Uděl pokoj (2x),

Soprán + alt:

po němž všichni dychtíme

Soprán + Alt + Tenor + Bas:

po němž všichni dychtíme (2x).

ZÁVĚR

Soprán + Alt + Tenor + Bas:

S radostí, s plesáním, s veselostí, srdcem
spokojeným (2x)
od Betléma kráčíme, radost velkou cítíme.
Radujme se, veselme se, že jsme viděli
Ježíše,
který se dnes narodil, celý svět vysvobodil.
Tobě, Bože, nebe, moře, lesy, hory,
s všemi tvory ať se klaní vše stvoření,
že nám nastalo spasení skrze Ježíše Krista,
zaplesej duše čistá!
Radujte se všechna stvoření
z Syna Božího narození.
Slavme Boha nejvyššího, Syna jeho jediného
hudbami, citerami, varhanami,
též cymbály, píšťalami, též jak bubny,
tak troubami ctěme Pána mocného,
jenž nám dal syna svého!

Uděl nám všem spokojenost,
vlej do našich srdcí svornost,
abychom se milovali,
tím jen tebe vyznávali,
Bože náš dobrotivý,
Otče vždy milostivý!

Budem tebe vděčně chváliti,
tebe, Pána, vždy velebiti.
Budem chválit svého otce,
z upřímného, ctného srdce
písněmi, modlitbami milováním
tě vzýváním, Otce Boha, jeho Syna,
též i Ducha budem vždy velebiti,
tě na věky chváliti.
Budiž veleben, až na věky,
amen, amen!